



Monserrate, la marededéu porto-riquenya destronada

Autor: Quim Gibert

Data de publicació: 19-09-2019

En Quim Gibert ens fa saber que el culte a la marededéu de Montserrat a Puerto Rico s'hi va iniciar al segle XVI. A finals d'aquest segle ja s'hi havia bastit una ermita. La devoció a la Moreneta es va anar escampant arreu de l'illa antillana durant els segles següents. Segons alguns investigadors, Montserrat ha estat la veritable patrona de l'illa, no pas la imposada per un cardenal, ens informa En Gibert.

La tieta Anna Rosa Buxeda i Massó, un barcelonina que va anar a raure a Puerto Rico, de bracet de bona part de la família, deixava anar de tant en tant: «Barcelona és bona...». Edgardo Buxeda, el nebot, que llavors era un marrec, no aconsegueix recordar com calia acabar la frase. «Si la bossa sona», li vaig fer saber. Igual que Edgardo, foren uns quants els catalans que van decidir, des del segle XVI, establir-se a l'illa a ran del pròsper comerç marítim entre els ports de Barcelona i San Juan. Els més catòlics, apostòlics i romans, van desembarcar amb la marededéu de Montserrat al farcell.

Smithsonian, Washington. D.C.

Giraldo (o Gerardo) González, descendent de catalans, va ser un d'aquests devots de la Moreneta, que va protagonitzar una llegenda. Giraldo, d'ofici jíbaro, sobrenom atribuït als pagesos insulars d'alta muntanya, arreplegava lianes per fer un cistell, a la hisenda familiar, quan de sobte, va ser sorprès per un bou envalentit, disposat a envestir-lo. En veure's acorralat, el camperol va invocar la marededéu de Montserrat. «Atura't», li va dir al brau la Moreneta, que va aparèixer tot d'una. De la frenada, la bèstia es va esquinçar els genolls i va quedar fora de combat. Amb motiu del miraculós episodi, el cisteller afortunat va voler agrair el gest diví aixecant un santuari dedicat a «Nuestra Señora de Monserrate». El va construir al tossal més elevat de la contrada cap a les darreries del segle XVI. A l'entorn de la nova ermita, la primera de l'illa, naixerà Hormigueros, vila del sud-oest de Puerto Rico.

Es va produir, anys més tard, un segon miracle. Una filla de Giraldo es va perdre al bosc. No hi havia manera de localitzar-la. Va romandre en parador desconegut una setmana i escaig. La noia, que va tornar a casa sana i estàlvia, va contar que durant l'absència se li va aparèixer una dama misteriosa que a tothora la va cuidar i protegir. El jíbaro d'Hormigueros va associar la senyora del bosc amb la marededéu de Montserrat. Amb el pas del temps, Giraldo enviduarà. A partir de llavors es farà sacerdot i vetllador de la capella. A causa de l'entusiasme i els pelegrinatges que va desvetllar la Moreneta, l'ermita d'Hormigueros fou declarada pel bisbat, el 1720, santuari nacional de Puerto Rico. D'esglesiola va passar a església el 1776 i a parròquia, el 1874. I, per arrodonir-ho, Joan Pau II, li va atorgar el títol de basílica menor.

Aguas Buenas, Jayuya, Moca i Salinas són poblacions que, des del XVIII, també han adoptat la «Virgen de Monserrate» com a patrona o copatrona. Així com altres parròquies i oratoris.

Tot i que la Moreneta és, des de fa segles, una marededéu molt arrelada a Puerto Rico, el bisbe Gil Esteve i Tomàs, fill de Torà de Riubregós (la Segarra), va dictaminar, en el XIX, que «Nuestra Señora de la Divina Providencia», una marededéu d'origen italià, seria la patrona principal de l'illa. I, dècades més tard, Pau VI ho va ratificar a instàncies del cardenal Luis Alponente Martínez.

Males veus diuen que la negritud de la «Virgen de Monserrate» generava molts seguidors entre la comunitat afroantillana. I que això incomodava la classe benestant porto-riquenya de l'època, que s'estimaven més una mare de déu «blanquita».

Amb l'assessorament de Nitza Mediavilla Pinero, autora del llibre Santos de Palo de Puerto Rico: Estampas, Décimas, Coplas, i de Francisco Toste Santana, especialista en talla de sants, he pogut indagar sobre la marededéu de Montserrat porto-riquenya. Per Paco Toste, la Moreneta és la veritable «patrona de la isla, no la impuesta por el cardenal».

Quim Gibert
psicòleg
autor del llibre
Qui estima la llengua, la fa servir

Nota: les imatges són de l'autor.

<http://culturaipais.blogspot.com/2019/09/monserrate-la-marededeu-porto-riquenya.html>